XÂY DỰNG LỰC LƯỢNG DÂN QUÂN TỰ VỆ VỮNG MẠNH ĐÁP ỨNG YÊU CẦU NHIỆM VỤ TRONG KỶ NGUYÊN MỚI

Nguyễn Trường Sơn – Ngô Xuân Ngọc
Viện KHXH & NVQS - Học viện Chính trị

Lực lượng Dân quân Tự vệ (DQTV) giữ vai trò quan trọng trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc, góp phần to lớn vào cuộc kháng chiến chống ngoại xâm, bảo vệ chủ quyền quốc gia. Trong thời bình, DQTV là lực lượng nòng cốt tham gia giữ gìn an ninh trật tự, phòng chống thiên tai, bảo vệ biên giới, biển đảo, xây dựng nền quốc phòng toàn dân, thế trận chiến tranh nhân dân vững chắc. Với tính chất rộng khắp, sẵn sàng chiến đấu tại chỗ, lực lượng này giúp nâng cao khả năng tự vệ của địa phương, gắn kết quân đội với nhân dân. Hiện nay, với sự thay đổi của tình hình thế giới và khu vực, tác động của Cách mạng công nghiệp 4.0, xung đột địa chính trị và các thách thức an ninh phi truyền thống đặt ra yêu cầu mới đối với cách mạng, đòi hỏi cần phải xây dựng lực lượng DQTV vững mạnh đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ kỷ nguyên mới.

Trong những năm qua, công tác xây dựng lực lượng DQTV đạt nhiều ưu điểm quan trọng. Trước hết, lực lượng DQTV được tổ chức rộng khắp, gắn chặt với địa bàn cơ sở, đảm bảo tính linh hoạt, sẵn sàng chiến đấu và hỗ trợ kịp thời. Công tác huấn luyện, bồi dưỡng kiến thức chính trị, quân sự ngày càng được nâng cao giúp DQTV có bản lĩnh vững vàng, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới. Việc kết hợp giữa kinh tế - quốc phòng tạo điều kiện cho lực lượng này hoạt động hiệu quả, vừa đảm bảo an ninh trật tự, vừa tham gia phát triển kinh tế - xã hội. Trang bị, phương tiện phục vụ nhiệm vụ quốc phòng được quan tâm, từng bước hiện đại hóa, giúp nâng cao khả năng sẵn sàng chiến đấu. Đặc biệt, công tác xây dựng DQTV gắn với xây dựng hệ thống chính trị cơ sở vững mạnh, phát huy vai trò nòng cốt trong bảo vệ an ninh, trật tự tại địa phương. Bên cạnh những ưu điểm, công tác xây dựng lực lượng DQTV vẫn còn một số khuyết điểm cần khắc phục. Trình độ huấn luyện, khả năng sẵn sàng chiến đấu của một bộ phận DQTV còn hạn chế, chưa đồng đều giữa các địa phương. Trang bị, phương tiện phục vụ nhiệm vụ quốc phòng, an ninh còn thiếu và chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu thực tế. Công tác tổ chức, biên chế ở một số nơi chưa phù hợp, chưa phát huy hết vai trò của lực lượng này trong tình hình mới.

Trong kỷ nguyên mới, lực lượng DQTV cần được xây dựng vững mạnh, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc. Nhiệm vụ quan trọng là nâng cao trình độ huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu, đặc biệt trước các thách thức an ninh phi truyền thống như an ninh mạng, thiên tai, dịch bệnh... Cần đẩy mạnh ứng dụng khoa học công nghệ vào công tác quốc phòng, kết hợp chặt chẽ giữa nhiệm vụ quân sự với phát triển kinh tế - xã hội. Tổ chức, biên chế lực lượng phải tinh gọn, linh hoạt, phù hợp với đặc điểm từng địa phương, đảm bảo hoạt động hiệu quả. Và để đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong kỷ nguyên mới, cần thực hiện một số giải pháp như sau:

Một là, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các tổ chức, lực lượng về vị trí, vai trò của DQTV đối với sự nghiệp cách mạng

Trước hết, công tác tuyên truyền phải được đẩy mạnh thông qua các kênh

truyền thông đại chúng như báo chí, truyền hình và mạng xã hội... để lan tỏa thông tin sâu rộng. Các tổ chức Đảng và chính quyền địa phương cần tổ chức hội thảo, tọa đàm nhằm làm rõ tầm quan trọng của DQTV trong bảo vệ Tổ quốc và xây dựng đất nước. Đồng thời, việc lồng ghép nội dung giáo dục về DQTV vào chương trình học tập ở trường học sẽ giúp thế hệ trẻ nhận thức đúng đắn từ sớm. Các lực lượng vũ trang cần phối hợp chặt chẽ, chia sẻ kinh nghiệm thực tiễn để minh họa vai trò thiết yếu của DQTV trong quốc phòng toàn dân. Bên cạnh đó, việc biểu dương, khen thưởng những tấm gương tiêu biểu trong DQTV sẽ khơi dậy tinh thần trách nhiệm của cộng đồng.

Các cấp lãnh đạo cần thường xuyên kiểm tra, đánh giá mức độ nhận thức của tổ chức và cá nhân để kịp thời điều chỉnh chiến lược tuyên truyền. Tăng cường tổ chức các buổi tập huấn, diễn tập thực tế cũng giúp các lực lượng hiểu rõ hơn về nhiệm vụ của DQTV trong tình hình mới. Quan trọng hơn, cần xây dựng cơ chế giám sát để đảm bảo mọi tổ chức, lực lượng thực sự tham gia tích cực vào việc nâng cao nhận thức này. Cuối cùng, việc gắn vai trò của DQTV với mục tiêu cách mạng sẽ tạo động lực mạnh mẽ, thúc đẩy sự đồng lòng từ mọi tầng lớp nhân dân.

Hai là, nâng cao chất lượng huấn luyện DQTV đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ ngày càng cao hiện nay

Để thực hiện tốt giải pháp này, chương trình huấn luyện cần được đổi mới, tập trung vào kỹ năng thực chiến thay vì chỉ lý thuyết suông, phù hợp với tình hình thực tế. Việc ứng dụng công nghệ hiện đại, như mô phỏng chiến đấu hoặc phần mềm huấn luyện số, sẽ giúp DQTV làm quen với các hình thái tác chiến mới. Đồng thời, cần tăng cường huấn luyện kỹ năng ứng phó với các thách thức phi truyền thống như thiên tai, dịch bệnh, bên cạnh nhiệm vụ quân sự truyền thống. Các buổi diễn tập thực địa phải được tổ chức thường xuyên, mô phỏng sát với kịch bản xung đột hoặc sự cố có thể xảy ra. Đội ngũ huấn luyện viên cần được tuyển chọn kỹ lưỡng, đảm bảo có trình độ chuyên môn cao và kinh nghiệm thực tiễn phong phú. Ngoài ra, việc phối hợp với các đơn vị quân đội chính quy trong huấn luyện sẽ giúp nâng cao tính chuyên nghiệp và khả năng phối hợp tác chiến của DQTV. Quan trọng hơn, cần xây dựng cơ chế đánh giá chất lượng huấn luyện định kỳ, từ đó rút kinh nghiệm và điều chỉnh kịp thời. Cuối cùng, việc khơi dậy tinh thần tự giác, trách nhiệm của từng dân quân trong quá trình huấn luyện sẽ tạo nền tảng vững chắc để họ đáp ứng tốt các nhiệm vụ ngày càng cao.

Ba là, kết hợp chặt chẽ giữa DQTV, bộ đội địa phương và nhân dân trong huấn luyện, thực hiện các nhiệm vụ

Trước hết, cần xây dựng kế hoạch huấn luyện tích hợp, trong đó DQTV, bộ đội địa phương và nhân dân cùng tham gia với vai trò rõ ràng, bổ trợ lẫn nhau. Các buổi huấn luyện thực chiến, như phòng thủ khu vực hay cứu hộ cứu nạn, nên được tổ chức thường xuyên để tăng cường sự phối hợp ăn ý giữa ba bên. Đồng thời, nhân dân có thể đóng góp bằng cách cung cấp thông tin địa phương, tham gia diễn tập hoặc hỗ trợ hậu cần, tạo nên sức mạnh tổng hợp. Việc thiết lập các nhóm liên lạc thường trực giữa DQTV, bộ đội và đại diện nhân dân sẽ đảm bảo thông tin được truyền tải nhanh chóng, chính xác. Bên cạnh đó, bộ đội địa phương với kinh nghiệm chuyên môn cao cần hướng dẫn DQTV và người dân về kỹ thuật quân sự, ứng phó tình huống khẩn cấp. Chính quyền cần đầu tư kinh phí, trang bị và cơ sở vật chất để tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình huấn luyện chung. Quan trọng hơn, công tác tuyên

truyền cần được đẩy mạnh để người dân hiểu rõ trách nhiệm của mình trong việc hợp tác với hai lực lượng này. Kết quả của sự kết hợp cần được đánh giá qua các bài kiểm tra thực tế, từ đó điều chỉnh phương pháp cho phù hợp với yêu cầu nhiệm vụ. Cuối cùng, sự gắn kết chặt chẽ giữa DQTV, bộ đội địa phương và nhân dân sẽ hình thành một khối thống nhất, sẵn sàng thực hiện hiệu quả mọi nhiệm vụ trong bối cảnh mới.

Bốn là, từng bước đầu tư các trang thiết bị, phương tiện hiện đại phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội.

Để từng bước đầu tư các trang thiết bị, phương tiện hiện đại cho lực lượng (DQTV) phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội, cần triển khai giải pháp có lộ trình rõ ràng. Trước hết, cần khảo sát nhu cầu thực tế tại từng địa phương để xác định loại thiết bị ưu tiên, tránh lãng phí nguồn lực. Tiếp theo, chính quyền nên lập kế hoạch ngân sách phân kỳ, tập trung đầu tư trước cho các khu vực trọng điểm về an ninh hoặc thường xuyên chịu thiên tai. Đồng thời, việc lựa chọn thiết bị phải dựa trên tính ứng dụng cao, dễ sử dụng và phù hợp với trình độ của DQTV, như phương tiện liên lạc hiện đại hay công cụ cứu hộ đa năng. Các nguồn lực kinh tế - xã hội cần được huy động từ ngân sách nhà nước, kết hợp với đóng góp của doanh nghiệp và cộng đồng để giảm gánh nặng tài chính. Quan trọng hơn, cần xây dựng cơ chế bảo trì, nâng cấp định kỳ để đảm bảo thiết bị luôn trong trạng thái sẵn sàng hoạt động. Cuối cùng, quá trình đầu tư phải đi đôi với huấn luyện sử dụng thiết bị, giúp DQTV phát huy tối đa hiệu quả trong thực hiện nhiệm vụ.

Năm là, đảm bảo quyền lợi, chế độ cho lực lượng DQTV để tạo động lực cống hiên, hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ được giao

Để đảm bảo quyền lợi, chế độ cho lực lượng DQTV nhằm tạo động lực cống hiến và hoàn thành tốt nhiệm vụ, cần thực hiện các giải pháp thiết thực. Trước hết, cần xây dựng chính sách trợ cấp rõ ràng, đảm bảo mức hỗ trợ tài chính phù hợp với công sức và thời gian tham gia của từng thành viên. Tiếp theo, việc cung cấp bảo hiểm y tế, tai nạn lao động cho DQTV trong quá trình huấn luyện và thực hiện nhiệm vụ sẽ giúp họ yên tâm công tác. Đồng thời, cần có chế độ khen thưởng kịp thời, như bằng khen hoặc phần thưởng vật chất, để ghi nhận những đóng góp nổi bật của cá nhân và tập thể. Chính quyền địa phương nên ưu tiên tạo điều kiện học tập, việc làm cho gia đình DQTV, từ đó giảm bớt gánh nặng kinh tế cho họ. Quan trọng hơn, cần thiết lập cơ chế giám sát thực hiện chính sách, đảm bảo quyền lợi đến đúng người, đúng thời điểm. Cuối cùng, việc tổ chức các hoạt động giao lưu, động viên tinh thần sẽ khích lệ DQTV gắn bó lâu dài và cống hiến hết mình cho nhiệm vụ được giao.

Như vậy, xây dựng DQTV trong giai đoạn hiện nay có vị trí, vai trò quan trọng, vừa mang tính cấp bách, vừa cơ bản lâu dài, đòi hỏi sự vào cuộc, phát huy trách nhiệm của cả hệ thống chính trị và toàn dân, dưới sự lãnh đạo của Đảng, góp phần nâng cao sức mạnh của lực lượng vũ trang, bảo vệ vững chắc Tổ quốc trong mọi tình huống.

Tài liệu tham khảo

1. *Luật Dân quân tự vệ* (năm 2019)

2. Đề án "Xây dựng hải đội dân quân thường trực tham gia bảo vệ chủ quyền biển, đảo trong tình hình mới.

3. Đề án "Ứng dụng công nghệ thông tin trong giáo dục quốc phòng và an ninh".